

№ 4'2010

НАУКА i ОБОРОНА

Щоквартальний
науково-теоретичний
та науково-практичний журнал
Міністерства оборони України

Видається з 1994 р.

Головний редактор
Володимир Вагапов, *проф.*

Редакційна колегія:
Віктор Алещенко, канд. військ. наук, ст. наук. співроб.;
Віктор Балабін, канд. філолог. наук, доц.;
Василь Варус, д-р мед. наук, *проф.*;
Володимир Горбулін, д-р техн. наук, *проф.*,
академік НАН України;
Іван Кириченко, д-р військ. наук, *проф.*;
Сергій Кириченко, канд. військ. наук;
Олексій Ковтуненко, д-р техн. наук, *проф.*;
В'ячеслав Косевцов, д-р військ. наук, *проф.*;
Борис Олексієнко, д-р військ. наук, *проф.*;
Григорій Перепелиця, д-р політ. наук;
Ігор Романченко, д-р військ. наук, *проф.*;
Іван Руснак, д-р військ. наук, *проф.*;
Андрій Семенченко, д-р наук з державного управління;
Олександр Сотников, канд. техн. наук, ст. наук. співроб.;
Василь Телелім, д-р військ. наук, *проф.*;
Юрій Терешенко, д-р техн. наук, *проф.*

Відповідальний секретар
Наталія Зюрікова

ЗМІСТ

Національна і глобальна безпека	
Єжель М. Б. Каспійсько-Чорноморський регіон: геополітичний аналіз	3
Економічні проблеми будівництва оборони	
Горбулін В. П., Шеховцов В. С. Проблемні питання державного регулювання в процесі зміни форми власності підприємств ОПК	10
Кіт Гартлі, Біньямін Соломон. НАТО і економічна та фінансова криза	16
Проблеми керування військами	
Шуенкін В. О. До питання оцінювання ефективності системи управління військами (силами)	23
Зарубіжний досвід у сфері національної безпеки та оборони	
Скурський П. П., Величко О. Ф. Система планування, програмування, розроблення бюджету та виконання Армії США	29
Перспективні технології в оборонній сфері	
Ільяшов О. А., Бурячок В. Л. До питання захисту інформаційно-телекомунікаційної сфери від стороннього кібернетичного впливу	35
Військово-технічні проблеми	
Кабаненко І. В., Волотівський П. Б. Зміст та послідовність етапів створення нових зразків озброєння та військової техніки для потреб Збройних Сил України	41
Харченко О. В., Пащенко С. В., Паутинка В. М. Шляхи удосконалення системи державного регулювання діяльності державної авіації	48
Гуманітарні аспекти оборонної сфери	
Федічев В. М. Вплив соціальних та гуманітарних чинників на стан укомплектованості первинних посад офіцерів у Збройних Силах України у розрізі національної безпеки України	52
Стевані Бабст. НАТО і надалі має значну підтримку громадськості у Європі і в Сполучених Штатах Америки	57

CONTENTS

National and global security	
M. B. Yezhel'. Caspian – Black Sea region: the geopolitical analysis	3
Economic aspects of defense organization	
V. P. Gorbulin and V. S. Shekhovtsov. The speculative issues of state regulation in the process of change in forms of ownership at defense-industrial enterprises	10
By Keith Hartley, and Binyam Solomon. NATO and the Economic and Financial Crisis	16
The troop government issues	
V. O. Shuyenkin. Estimation of efficiency of the system responsible for management of troops (forces)	23
Foreign experience in the sphere of national security and defense	
P. P. Skursky and O. F. Velychko. The system of planning, programming, budget elaboration and its fulfillment in the US armed forces	29
Promising technologies in defense sphere	
O. A. Il'yashov and V. L. Buryachok. Protection of the information and telecommunication sphere from external cybernetic invasion	35
Military and technical issues	
I. V. Kabanenko and P. B. Volotivsky. The essence and sequence of stages in creating new models of armaments and military equipment for the needs of the Armed Forces of Ukraine	41
IO. V. Kharchenko, S. V. Pashchenko, and V. M. Pauytynka. Ways to elaboration of the system of state regulation of the state aviation activities	48
Humanitarian aspects of defense sphere	
V. M. Fedichev. The impact of social and humanitarian aspects on completing the primary officer's vacancies in the Armed Forces of Ukraine in the context of national security of Ukraine	52
Stefanie Babst. NATO still enjoys considerable public support in Europe and the United States	57

Стефані Баст,
виконуюча обов'язки помічника Генерального секретаря НАТО
з питань громадської дипломатії, д-р філософії

НАТО і надалі має значну підтримку громадськості у Європі і в Сполучених Штатах Америки

Йдеється про те, що країни – члени Альянсу пройшли великий шлях у виробленні нового та сучасного розуміння своєї спільноти комунікаційної політики. Сьогодні прозорість, швидке реагування, точність інформації та безпосереднє залучення людей в усіх країнах Альянсу і далеко за його межами до осмислення цих питань стали тими словами, на яких тримається філософія громадської дипломатії НАТО.

Поєтні, висловлені у цій статті, є виключно особистими думками автора і не відображають офіційну позицію НАТО.

© Баст Стефані, 2010

Ми живемо в епоху глобальної комунікації, коли інформація невпинно стає дедалі більш фрагментованою. Щодня на веб-сайтах, у чатах та в інших соціальних мережах з'являються мільйони відеоматеріалів, ілюстративних зображень, новин та особистих коментарів, внаслідок чого пересичному громадянину дедалі важче орієнтуватися у величезному потоці інформації. Водночас нові технології у реальному часі дозволяють нам бути більш ніж звичними споживачами інформації. Завдяки цифровим камерам та мобільним телефонам, фото- та відеоматеріали розповсюджуються в усьому світі за лічені секунди, а мільйони людей перетворюються в активних учасників інформаційного дійства.

Однак нинішнє комунікаційне середовище має також багато недоліків. Урядам різних країн світу та міжнародним організаціям тепер значно важче доносити свої думки та ідеї до громадськості. На зміну ієрархічним комунікаційним моделям часів холодної війни (за принципом “зверху вниз”) приходить громадська дипломатія, людські стосунки та мережі. А тому не дивно, що відомчі канали поширення інформації користуються найменшою довірою у населення.

Це лише доводить потребу функціонування громадської дипломатії, яку слід ретельно планувати. Стратегічні комунікації, створення іміджу та підтримання зв'язків з громадськістю розглядаються як неодмінні інструменти у боротьбі за серця та уми людей, що живуть за кордоном, аби переконати їх у тому, що цінності, цілі та бажання тієї чи іншої країни або організації заслуговують на їхню підтримку. Кажуть, що внаслідок масового залучення урядами багатьох країн світу спеціалізованих фірм для роботи з громадськістю (PR), з метою поліпшення свого іміджу за кордоном, індустрія “брэндингу” за останні десять років набрала шалених обертів.

У той час як країнам буває нелегко впливати на поліпшення свого іміджу, для багатосторонніх міжнародних інституцій це стає справжнім викликом. Більшість громадян вважають, що політичні процеси у надрах таких великих міжнародних організацій, як ЄС або ООН, є надто складними й віддаленими від їхніх повсякденних турбот.

Як у цю систему вписується Трансатлантичний альянс?

Позитивною ознакою є те, що Альянс, як і раніше, має власний упізнаваний бренд. Як свідчать опитування, проведенні в різних країнах світу, НАТО значною мірою асоціюється в людей з безпекою й обороною і сприймається як трансатлантична організація, що забезпечує мир і безпеку. Згідно з результатами опитування “Трансатлантичні тенденції”, опублікованими 15 вересня 2010 р. німецьким фондом ім. Маршалла, більшість респондентів у 11 європейських країнах (59 %) та в Сполучених Штатах Америки (60 %), як і раніше, вважають, що НАТО є невід'ємною частиною їхньої безпеки. Винятком є Турецька Республіка, де лише 30 % опитуваних вважають НАТО неодмінною гарантією їхньої безпеки.

Цікавим є те, що 62 % опитуваних у 11 європейських країнах підтримали б також роль НАТО за межами Європи, тоді як 32 % схиляються до того, що НАТО має зосереджувати свої зусилля лише на Європі. У США ця підтримка є значно більшою: там 77 % вважають, що у разі потреби НАТО має діяти й за межами Європи. Навіть у Російській Федерації громадськість краще

починає сприймати НАТО. У 2009 р. лише 24 % росіян продемонстрували позитивне ставлення до НАТО; на цей момент 40 % висловилися позитивно щодо Альянсу, тоді як інші 40 %, як і раніше, сприймають його у негативному світлі.

Однак члени Альянсу добре знають, що громадську підтримку НАТО не слід сприймати як належне. Передусім тому, що Міжнародна операція під проводом НАТО з підтриманням безпеки в Ісламській Державі Афганістан, зокрема свідчить про те, що ця підтримка не є безумовною. У багатьох європейських країнах переважає думка, що кількість їхніх військових в Афганістані має бути різко скорочена або ж їхні війська мають бути повністю виведені з Афганістану. Згідно з опилюдненими результатами опитування, більша частина західноєвропейців воліла б бачити виведення своїх військ з Афганістану або прийнятні їх різке скорочення, при цьому найбільше цього хотіть у Республіці Польща (77 %), тоді як у Туреччині цей показник є найнижчим (47 %). Підтримка операції НАТО в Афганістані починає також зменшуватися і в Сполучених Штатах Америки, де 41 % опитуваних бажають повернення своїх військових додому або ж значного скорочення їх кількості.

На цьому тлі країни – члени НАТО мають краще та по-слідовніше пояснювати свою стратегію в Афганістані і передонувати парламентарів і громадськість, що завершення місії в Афганістані є дуже важливим завданням.

Водночас Альянс має енергійно взятися за подолання ще одного істотного виклика. Точніше кажучи, НАТО має краще пояснити, що являє собою Трансатлантичний альянс у ХХІ ст. Проведені у різних країнах та на міжнародному рівні опитування безперечно свідчать про те, що широка громадськість і, зокрема покоління тих, хто народився у період після закінчення холодної війни, не мають чіткого уявлення щодо нових завдань та політики НАТО. І попри те, що до Організації загалом, як і раніше, існує значний рівень довіри й впевненості, проте багатьом людям важко зрозуміти, як НАТО пов’язана з новими глобальними загрозами у сфері безпеки. Інші взагалі ставлять під сумнів питання потреби інвестицій у сферу оборони після закінчення холодної війни або ж розглядають НАТО, головним чином, як інструмент захисту від Росії.

Однак усі ці уявлення та припущення є хибними. Сумним фактом є те, що наш світ став ще більш крихким та нестабільним після закінчення холодної війни. Тероризм, розвоюючіся зброй масового знищенні, загрози енергетичній безпеці, вразливість інформаційної інфраструктури та комерційних перевезень, а також регіональні конфлікти – це лише деякі виклики у сфері безпеки, які вимагають негайного реагування. Більше ніж будь-коли уряди різних країн, міжнародні організації та інші учасники цих процесів на міжнародній арені мають згуртовано працювати задля подолання цих викликів, знаходити підтримку впровадження рішень та змін. Жоден уряд не в змозі самотужки вирішувати дедалі більшу кількість таких проблем. Альянс залишається найкращим і найефективнішим трансатлантичним форумом для виконання саме цих завдань. Однак зусилля, якіх докладає НАТО сьогодні та в майбутньому для того, щоб ефективно відігравати роль гарантія безпеки, не є повністю зрозумілими для широкої громадськості.

Отже, яким чином НАТО має на це реагувати? Звісно, країни – члени Альянсу пройшли великий шлях у виробленні нового та сучасного розуміння своєї спільноти комунікаційної політики. Сьогодні прозорість, швидке реагування, точність інформації та безпосереднє залучення людей у всіх країнах Альянсу і далеко за його межами до осмислення цих питань стали тими стовпами, на яких тримається філософія громадської дипломатії НАТО.

Більш ніж будь-коли журналісти, експерти, особи, які відповідають за ухвалення рішень, та представники неурядових організацій, неодмінно з’являються у коридорах штаб-квартири НАТО та зустрічаються з цивільними військовими експертами НАТО під час численних відкритих засідань, які там проходять. Крім того, керівництво НАТО також стало більш доступним для пересічних громадян. Щороку тисячі відвідувачів приїжджають до штаб-квартири НАТО, щоб обговорювати там актуальні питання трансатлантичної безпеки з представниками окремих країн та офіційними особами НАТО і навіть з самим Генеральним секретарем, якщо він на місці.

НАТО не ховається за конфіденційними документами і не уникне складних питань. За останні роки НАТО ще більше доклала цілеспрямовані зусилля, щоби знайти спільну мову з молодим поколінням, спрямуючи створеню студентських мереж, організовуючи літні школи, стипендії, семінари і практичні заняття як у країнах – членах НАТО, так і в країнах-партнерах.

Цілком зрозуміло, що Організація також радикально оновила свої технологічні потужності, спрямовані на підтримку веб-сторінки НАТО, аудіовізуальних інструментів і продуктів. Лекції в онлайновому режимі, відеоматеріали та дискусії зробили НАТО більш прозорим та інтерактивно для з’язків із зовнішнім світом. Не існує заборонених тем: діапазон питань охоплює як нову Стратегічну концепцію, так і складності операцій в Афганістані.

І коли йдеться про застосування нових медійних засобів, то тут Генеральний секретар НАТО Андерс Фог Расмуссен може вважатися цілковитим лідером. Він веде свою персональну сторінку у віртуальних мережах “Фейсбуک” (*Facebook*) і “Твіттер” (*Twitter*) і безпосередньо відповідає на питання та коментарі пересічних громадян у своїй інтернетівській рубриці під назвою “Сторінка Генерального секретаря”.

Звісно, НАТО усвідомлює, яку важливу роль для Організації відіграє сучасна гнучка стратегія громадської дипломатії. Альянс тепер чітко знає, що імідж НАТО, чи є він добрим чи поганим, перебуває у його власних руках. Зрештою, міцний і позитивний бренд николи не можна побудувати лише на гаслах та логотипах. Його треба заслужити шляхом ведення переконливої політики та належних політичних дій, і саме над цим щоденно працюють гуртом усі 28 країн – членів НАТО.

Саміт у Лісабоні став чудовою нагодою для країн – членів Альянсу для того, щоб продемонструвати свою рішучість щодо подальшої розбудови ефективного трансатлантичного партнерства безпеки. Учасники саміту не ховалися в уbezпечених конференц-залах, а на той момент голосно й чітко довели до людей свої думки та ідеї, тому що саме люди є найважливішими понад усе.

Надійшла до редакції 08.10.2010.

Summaries

M. B. Yezhel'

CASPIAN – BLACK SEA REGION: THE GEOPOLITICAL ANALYSIS

The paper is devoted to analysis of geopolitical situation in the Caspian – Black Sea region and to the issues of regional cooperation in the field of maintaining security in this area.

P. 3–9.

V. P. Gorbulin, Academician of National Academy of Sciences of Ukraine, Doctor of Technical Science, Professor,
V. S. Shekhovtsov, Doctor of Technical Science

THE SPECULATIVE ISSUES OF STATE REGULATION IN THE PROCESS OF CHANGE IN FORMS OF OWNERSHIP AT DEFENSE-INDUSTRIAL ENTERPRISES

The authors hold the opinion that under conditions when Ukraine is switching from planned to market economy, and with the account of expected indices of the state economy in the foreseeable future, we hardly can find any acceptable alternatives to the change in form of ownership of defense enterprises from the state to state-and-private (or even purely private) form. The paper also considers the issue of state participation in the course of transition to the new forms of ownership, execution of privatization procedures, etc.

P. 10–15.

By Keith Hartley, Centre of Defence Economics, University of York, UK,
Binyam Solomon, Centre for Operational Research and Analysis-DRDC

NATO AND THE ECONOMIC AND FINANCIAL CRISIS

This study examines the consequences of the current economic and financial crisis, which is often called the great recession, on the North Atlantic Treaty Organization (NATO). Specifically, the article critically assesses the implications to NATO member states' defence budgets, defence industrial policies and contributions to the common NATO budget.

The opinions expressed in this paper are those of the authors Keith Hartley (Centre for Defense Economics, University of York, UK) and Binyam Solomon (Centre for Operational Research and Analysis-DRDC, Canada). They should not be attributed to the NATO Defense College or the North Atlantic Treaty Organization.

P. 16–22.

V. O. Shuyenkin, General Researcher in Central Research Institute of the Armed Forces of Ukraine, Doctor of Technical Science, Professor

ESTIMATION OF EFFICIENCY OF THE SYSTEM RESPONSIBLE FOR MANAGEMENT OF TROOPS (FORCES)

The paper discloses the main features which are typical of a system of management of troops (forces). The author introduces some mathematical dependencies to formalize the properties of the management system and to show its dependence on the factor space surrounding the acting system. All this helps estimate effectiveness of the system and substantiate its specifications.

P. 23–28.

P. P. Skursky, state expert of the military-technical policy department at Secretariat of the Council of national security and defense of Ukraine, Candidate of Technical Science,

O. F. Velychko, state expert of the military industrial policy at Secretariat of the Council of national security and defense of Ukraine

THE SYSTEM OF PLANNING, PROGRAMMING, BUDGET

ELABORATION AND ITS FULFILLMENT IN THE US ARMY

The paper considers some peculiar features of application, in the US land troops, of the system of planning, programming, and budget drawing up and implementation. The system is used for distribution and rational development of the financial resources. The authors analyze the system behavior at all stages of its operation, the major executive directives, and the issue of responsibility of officials for proper performance of the system. Based on the analysis, the authors have formulated proposals for establishment of the system of defense planning in the Armed Forces of Ukraine with the account of the US experience.

P. 29–34.

O. A. Il'yashov, Major-General, Commander of A1906 Military

Unit of Ministry of Defense

of Ukraine, Candidate of Technical Science, Senior Researcher,

V. L. Buryachok,

Colonel, Chief of a research department at A1906 Military Unit of Ministry of Defense of Ukraine, Candidate of Technical Science, Senior Researcher

PROTECTION OF THE INFORMATION AND TELECOMMUNICATION SPHERE FROM EXTERNAL CYBERNETIC INVASION

The paper presents analysis of major world trends to expansion of cyber-threats in the information and telecommunication sphere. The authors consider countermeasures able to protect the information and cyber-space from external cybernetic impacts, and suggest some measures to raise the degree of protection of the information and cyber-space of Ukraine.

P. 35–40.

I. V. Kabanenko, Rear-Admiral, Deputy Chief of General Staff of the Armed Forces of Ukraine,

P. B. Volotivsky, Leading expert of Department for development and purchases of arms and military equipment at Defense Ministry of Ukraine, Candidate of Military Science

THE ESSENCE AND SEQUENCE OF STAGES IN CREATING NEW MODELS OF ARMAMENTS AND MILITARY EQUIPMENT FOR THE NEEDS OF THE ARMED FORCES OF UKRAINE

The authors propose their full-scale overview of the sequence of stages related to the process of design, manufacture, maintenance, and repair of new specimens (complexes) of armaments and military equipment in Ukraine

P. 41–47.

O. V. Kharchenko, Colonel, Chief of the State Research

Institute of Aviation, Doctor of Technical Science, Professor,

S. V. Paslichenko, Colonel, Chief of a scientific-and-research department in the State Research Institute of Aviation, Candidate of Technical Science, Assistant Professor,

V. M. Pautynka, Colonel, Chief of a scientific-and-research division in the State Research Institute of Aviation

WAYS TO ELABORATION OF THE SYSTEM OF STATE REGULATION OF THE STATE AVIATION ACTIVITIES

Based on analysis of the acting normative-legal system responsible for proper working state and modernization of aircraft equipment, the authors propose ways to establishment of an efficient system of management of technical condition of the state aircrafts under jurisdiction of the state air fleet of Ukraine.

P. 48–51.

V. M. Fedichev, Colonel, Chief Inspector for humanitarian and social support in Central Inspection of Ministry of Defense of Ukraine

THE IMPACT OF SOCIAL AND HUMANITARIAN ASPECTS ON COMPLETING THE PRIMARY OFFICER'S VACANCIES IN THE ARMED FORCES OF UKRAINE IN THE CONTEXT OF NATIONAL SECURITY OF UKRAINE

The author considers the causes and effects of "staff hunger" in completing the primary officer's vacancies in troops (forces) and its impact on the level of national security of Ukraine.

P. 52–56.

Dr. Stefanie Babst,

Acting Assistant Secretary General for Public Diplomacy, NATO

NATO STILL ENJOYS CONSIDERABLE PUBLIC SUPPORT IN EUROPE AND THE UNITED STATES

The article tells that the Allies have come quite a long way in embracing a new and modern understanding of their common communication policies. Now transparency, responsiveness, accuracy of information and direct engagement with people across Allied territory and far beyond have become the pillars of NATO's public diplomacy philosophy.

The views expressed in this article are solely her personal ones and do not represent an official NATO position.

P. 57–58.